

דברות קודש

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הג הפסח

דרשת שבת הגדול תשפ"ג

הוצאות הגליון נדבת
ידידנו הרה"ח דבי משה פרקל שליט"א
לזכר נשמת אמו
האשה מרת יכט בת ר' דוד מרדכי ע"ה
נלב"ע שביעי של פסח תשע"ב
ת.ג.צ.ב.ה.

הוצאות הגליון נדבת
ידידנו הר"ר משולם פייש הלוי הורביץ הי"ו
לדגל השמחה השרויה במעונו
בהיכנס בנו כמר שלמה זלמן נ"י לעול תורה ומצוות
ויה"ר שיזכה לרוות רוב נחת ותענוג דקדושה
ממנו ומכל יוצ"ח,
ומשפע מצוות תפילין יתמשך עליו
להיות לו חיים ארוכים ושפע קודש

תוכן הענינים

ג פתיחה .....

ההכנה למצוה גדולה מהמצוה * ההכנה למצוה אתערותא דלתתא והמצוה עצמה אתערותא דלעילא * בפסח אמנם שהוא באתערותא דלעילא אך יש בה גם אתערותא דלתתא * שבת הגדול הוא חלק מההכנה למצוה היינו אתערותא דלתתא.

ד דברי הלכה .....

באיסור עשיית מלאכה בערב פסח לפני חצות * טעם רש"י באיסור מלאכה * טעם הירושלמי והתוס' באיסור מלאכה * טעם שרש"י לא פירש כירושלמי * קושית הפנ"י דעשיית מלאכה לפני חצות הוא רק מנהג * איסור עשיית מלאכה קודם חצות משום גדר * כשחל ערב פסח בשבת יש להקל * מאי אידיא ערבי פסחים אפילו ערבי שבתות * קושיית הגמרא מדוע כתוב במשנה 'עד חצות' הרי אחרי חצות ממילא אסור במלאכה * קושיית הגמרא מה הנפק"מ בין שבת לפסח לגבי איסור מלאכה לפני חצות * מתירין הגמרא חזינן דזמן חצות זמן מנחה הוא בדיוק * מחלוקת הראשונים אם זמן מנחה הכונה מנחה גדולה או מנחה קטנה * בערב פסח איכא טרדות יתירות משא"כ בערבי שבתות ויו"ט * נוהגים לעשות מצות מצוה בערב פסח אחר חצות * צריך לערוך השלחן מבעוד יום * צריך להכין המרוד והחרוסת בערב פסח מבעוד יום * להלכה איזה מלאכות אסור לעשות בערב פסח * בערב שבת הקלו יותר.

ה דברי אגדה .....

מנהג ישראל תורה * ליל הסדר רומז על מעלת מנהג ישראל * הנשים זכותן רב בבחינת הכל * ההכנה ליו"ט פסח הוא בעיקר בענינים גשמיים * החודש הזה לכם' היינו מצוה בעניני לבס * בחג הפסח אפשר לפעול מתוך אהבה כמו בימים הנוראים * התעוררות בענין להשכים לבית הכנסת * ההיתר לדלג בתפילה הוא רק בשנאנס * הסיבה שבליל הסדר אין מדלגים כמו בתפילה * השכמת הבוקר תלוי באופן זמן של השינה * השבת הזה מרמז על ההכנה לקראת ביאת המשיח.

דרשת שבת הגדול תשפ"ג

ההכנה למצוה גדולה מהמצוה

לראות את סדר עבודתו בהדלקת נר חנוכה, וראה איך שהישמח ישראל מסתובב בלהט אש קודש וכולו אחוז שרעפים בדביקות נפלאה למשך זמן בהכנתו למצות נר חנוכה, אמנם אח"כ בשעה שניגש להדלקת הנרות שוב לא היה ניכר עליו את הדביקות הגדולה הלזו והיה נראה כאחד האדם בעת קיום המצוה. השתומם החסיד על זה ושאל את רבו פשר הדבר האם ההכנה למצוה גדולה יותר מהמצוה עצמה. השיב לו הישמח ישראל אכן בודאי כך הוא שההכנה גדולה יותר, שהרי עצם עשיית המצוה היא מכח אתערותא דלעילא כפי מה שמשפיעים עליו אז מן השמים, ולכן שייך לעשות את המצוה אף בפשטות, משא"כ ההכנה למצוה הרי היא מצד אתערותא דלתתא ומצד פעולותיו של האדם, ולכן צריך האדם לעשות רוב הכנה כראוי וכנכון.

פתיחה

מובא בשלחן ערוך (או"ח תכט א) שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלושים יום, ובמשנה ברורה (שם ב) שעכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול, והעיקר להורות לעם דרכי ה' ללמד המעשה אשר יעשון, ומכל מקום מצוה לכל אחד לעסוק בהלכות פסח ל' יום קודם וכן בחג עצמו. והנה אי אפשר ללמוד וללמד את כל הלכות הפסח בדרשה אחת של שבת הגדול שרבים הם, ואנו כבר דיברנו בשיעורים בין מנחה למעריב שלושים יום קודם לפסח הרבה מהלכות הללו.

ההכנה למצוה אתערותא דלתתא והמצוה עצמה אתערותא דלעילא

מספרים שפעם אחת בחנוכה היה אחד שהחביא את עצמו בחדרו של הרה"ק הישמח ישראל זי"ע ורצה

שאמרו חז"ל (ילקוט בא רמז קצה) שלא היו בידם מצות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר ואת ערום ועריה (יחזקאל טז ז), ונתן להם שתי מצות, דם פסח ודם מילה.

שבת הגדול הוא חלק מההכנה למצוה היינו אתערותא דלתתא

שבת הגדול נטל חלק חשוב לעצמו בענין ההכנה לקרבן פסח ויציאת מצרים, שאז לקחו את הקרבן פסח, וגם בזמן הזה דרשת שבת הגדול לוקח לעצמו חלק חשוב בהכנות המרובות לקראת הימים הנעלים של חג הפסח הבאים לקראתנו לטובה, בניגוד לשבת שובה שבו דורשים בעיצומם של עשרת ימי תשובה, הרי שבשבת הגדול דורשים בשבת לפני חג הפסח, לרמז על ענין ההכנה.

כגון דא ידוע שהרה"ק האמרי חיים מוויזניץ זי"ע היה מדבר מליל הסדר כל השנה והיה ליבו בוער מזה הליל, אמנם כשהגיע לליל הסדר לא היה ניכר עליו דביקות גדולה, והיה נראה כאחד האדם בעת קיום המצוה, והם הם הדברים שאמרנו.

בפסח אמנם שהוא באתערותא דלעילא אך יש בה גם אתערותא דלתתא

דברים אלו מקבלים משנה תוקף לגבי חג הפסח, שידוע גודל האתערותא דלעילא שיש בחג הזה, שהרים הקב"ה את כלל ישראל בדרך דילוג קפיצה ממ"ט שערי טומאה למדרגות נעלות מאוד כדאיתא כל זה בספרים הק'.

אמנם בכל זאת היה להם גם ענין ההכנה באתערותא דלתתא, כמו

דברי הלכה

המצות ונדבר היום באחד מההלכות השייכות להכנה לחג הפסח, והוא על האיסור מלאכה בערב פסח שזה הלכה שמרוב ההלכות הקשורות לחג הפסח, הלכה זו נשכחת, אמנם שהיא הלכה שהיא בבחינת כהררים

באיסור עשיית מלאכה בערב פסח לפני חצות

חג הפסח מושפע בהלכות רבות ששייכים להכנה לחג הפסח כמו מעות חיטים, הגעלת כלים, מכירת חמץ, בדיקת וביעור חמץ, ואפיית

כדנפקא לן מבין הערבים, ופריך אם כן קרבן תמיד שהוא לכל ישראל וקרב בכל יום יהא בכל יום אסור במלאכה, ומשני, שאני תמיד שהתורה הוציאה מן הכלל דכתיב (דברים י"ד) 'ואספת דגנך', ואם כל ישראל יושבים ובטלים מי יאסוף להן דגן ומשמע התם דמדאורייתא אסורה, ונראה דאף בזמן הזה דליכא הקרבה כיון שנאסר אז אסור לעולם.

טעם שרש"י לא פירש בירושלמי

וביאר במרומי שדה הטעם שרש"י לא פירש כדברי הירושלמי, משום שסבר שאם הטעם הוא הקרבת הפסח, הא בזמן הזה יהיה מותר לעשות מלאכה בערב פסח שהרי אין לנו היום קרבן פסח וליכא למיחש למידי, ולכן סבר רש"י שבהכרח יש טעם נוסף לאיסור מלאכה בערב פסח ששיך גם בזמנינו. אולם תוס' סבר דבזמן הזה גם כן אסור המלאכה, שאע"פ שבטל הטעם לא בטלה גזרה דלא פלוג רבנן.

קושיית הפנ"י דעשיית מלאכה לפני חצות הוא רק מנהג

הפני יהושע (שם) מדקדק דלכאורה בין לפירש"י ובין לפירוש התוס' בשם הירושלמי צריכים

התלויים בשערה, שלפי ראות העין נראה שהלכה זו היא כמו טפל לעיקר הלכות פסח, אמנם קשורים לזה הרבה מהלכות הפסח.

טעם רש"י באיסור מלאכה

איתא במשנה (פסחים נ.) מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. ופירש רש"י, כדי שלא יהא טרוד במלאכה, וישכח ביעור חמצו ושחיטת הפסח ותקון מצה לצורך הלילה, דמצוה לטרוח מבעוד יום כדי להסב מהר כדאמר בפרק בתרא (דף קט.) חוטפין מצה בלילי פסחים בשביל תינוקות שלא ישנו. והריטב"א כתב דלדעת רש"י יש גם טרדה בהכנת המרור.

טעם הירושלמי והתוס' באיסור מלאכה

אולם התוס' (שם ד"ה מקום שנהגו) מביא מהירושלמי (ד א), מאי שנא ערבי פסחים משאר יום טוב, משום דזמן הפסח מחצות ואילך, ואף יחיד קאמר התם בשאר ימות השנה ביום שמביא קרבן אסור במלאכה, ופריך אם כן יהא כל היום אסור כמו יחיד שמביא קרבן, ומפרש התם משום דראוי להקריב משחרית, אבל פסח אינו יכול להקריבו אלא אחר חצות

משום דלאחר חצות פשיטא טובא דאיסור גמור הוא, והיינו משום דכתיב בפרשת אמור (ויקרא כג ד-ה) 'אלה מועדי ה', וסמין ליה 'בחודש הראשון בארבעה עשר בין הערבים פסח לה', וא"כ משמע דמהאי שעתא די"ד לאחר חצות איקרי מועד, והיינו לענין איסור עשיית מלאכה כחולו של מועד, ומשום הכי יש מקומות שנהגו אפילו קודם חצות, משום גדר דלאחר חצות דלא ליזלזלי ביה, כדאמרי נמי בריש מכילתין (ב:) דלא מצינו יום שמקצתו מותר ומקצתו אסור, ומהאי טעמא גופא איכא למימר דהיינו טעמא דבית שמאי דאסור אף בלילה, דלא מצינו שהיום אסור והלילה מותר.

כשחל ערב פסח בשבת יש להקל

בביאור הלכה (תסח א) כתב, שלפי הירושלמי דהטעם משום שחיטת הפסח, אם חל ערב פסח בשבת מותר לעשות מלאכה בערב שבת מעיקר הדין עד המנחה, כיון דשחיטת הפסח הוא למחר בשבת, ורש"י פירש עוד טעם כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישכח ביעור חמצו ותיקון מצה לצורך הלילה, ולפי טעם זה אפילו כשחל ערב פסח בשבת ג"כ יש ליזהר שלא

להבין, אמאי שביק תנא עיקר דינא דעשיית מלאכה בערב פסח אחר חצות, דלא אשכחן דתני לה בשום דוכתא במשנה, ונקיט מנהגא דקודם חצות.

הפני יהושע לומד שמה שמבואר ברש"י ותוס' הוא טעם להמנהג המובא במשנה, שלא לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות, לפי רש"י מפני טרדות היום אסרו כל היום במלאכה, ולפי התוס' יש לומר, דהגם בקרבן פסח אסרו המלאכה רק מחצות שהוא זמן הקרבן, אולם מפני שברוב הקרבנות האיסור מלאכה הוא לכל היום, בגלל שזמנם הוא לכל היום, ולכן משום לא פלוג נהגו לאסור גם בקרבן הפסח כל היום של ערב פסח.

עוד כתב הפני יהושע, דלפירש"י והתוס' קשה, מאי טעמא דבית שמאי דאסרו אפילו בלילה, ליל י"ד שהוא ליל בדיקת חמץ (שם נה.). הא לא שייך הנך טעמי כלל, וא"כ מדבית שמאי נשמע לבית הלל דאיכא נמי טעמא אחרינא.

טעם הפני יהושע באיסור מלאכה

וכתב לבאר, דלולי שאינו כדאי היה נראה לו לפרש, דעיקר מנהגא דאיסור מלאכה קודם חצות, היינו

קושיית הגמרא מדוע כתוב במשנה 'עד הצות' הרי אחרי הצות ממילא אסור במלאכה

ובמהרש"א מבאר קושיית הגמרא לפי רש"י, דשאלת הגמרא היא שמכיון שאחר הצות יש איסור מלאכה גמור בכל ערב שבת וערב יום טוב, די היה לתנא משנתנו לדבר אודות מנהג מקומות בעשיית מלאכה בערבי פסחים, בלא להזכיר עד הצות, ומעצמנו היינו יודעים שמדובר קודם הצות דוקא, דמחצות ואילך איסור נמי איכא דלא גרע משאר ערב שבת ויו"ט.

קושיית הגמרא מה הנפק"מ בין שבת לפסח לגבי איסור מלאכה לפני הצות

ומדקדק הפני יהושע דלכאורה הסוגיא תמוה טובא, דמאי לשון מאי איריא שייך הכא דהתם מן המנחה ולמעלה ואיסורא והכא קודם הצות ומנהגא, ואף שרש"י הרגיש בזה מ"מ פירושו ג"כ דחוק. וכתב דלמאי דפרישית אתי שפיר, דהא גופא קשיא ליה, כיון דבערב ושבת וערב יו"ט נמי אשכחן דאסור מן המנחה ולמעלה, אפ"ה קודם לכן מותר ואפילו מנהגא ליכא משום גדר, וא"כ מאי שנא בערב פסח דנהגו איסור משום גדר כל היום כולו, והרי מכיון שיש איסור מלאכה

לעשות מלאכה בערב שבת מחצות שהרי טרוד בביעור חמץ ותיקון המצה לצורך מחר, אלא דרוב הפוסקים תופסין טעם הירושלמי וא"כ אפשר דאין להחמיר.

ונראה פשוט, דגם לפי הטעם של הפני יהושע די"ד לאחר הצות איקרי מועד, בערב פסח שחל בשבת הרי שיי"ד חל בשבת והוא נקרא מועד, אולם בערב שבת שהוא י"ג ניסן, אין טעם לאסור בה מלאכה לאחר הצות.

מאי איריא ערבי פסחים אפילו ערבי שבתות

איתא בגמרא (פסחים נ:) ומאי איריא ערבי פסחים, אפילו ערבי שבתות וערבי ימים טובים נמי, דתניא העושה מלאכה בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה לעולם.

וצריך להבין קושיית הגמרא דהלא זמן מנחה אינו בחצות אלא לאחר מכן, ויש שתי צדדים לבאר הקושיא, או שנאמר שאין כוונת התנא דברייתא לדקדק בזה ובאמת שכוונתו לאיסור המתחיל מחצות יום ואילך, או שנאמר שחצות האמור במשנתנו אינו חצות ממש, אלא כוונת התנא היא לזמן המנחה.

מלאכה בערבי שבתות וימים טובים, אם הכוונה למנחה גדולה או למנחה קטנה. בדברי רש"י (ד"ה מן המנחה) מבואר שהזמן הוא מנחה קטנה, כמו שכתב, תשע שעות ומחצה, וכן דעת הריטב"א. אך המהרש"ל מגיה לגרוס ברש"י שש במקום תשע, וכן הוא במרדכי, דמן המנחה ולמעלה דנקט הכא היינו מנחה גדולה, וכן דעת הטור (או"ח רנא).

בערב פסח איכא טרדות יתירות משא"כ בערב סוכות

נתנה ראש ונשובה לטעמים לאיסור מלאכה קודם חצות. המגיד משנה (שבייתת יו"ט ח יז) מדקדק לשיטת רש"י שפירש הטעם מפני שיש לו לטרוח בצרכי מצה ומרור מה שאין כן בשאר ערבי יו"ט, קשה א"כ ערב סוכות נמי הרי יש לו לטרוח בסוכתו וד' מינים.

התוספות יום טוב כתב ליישב קושיא זו, דשאני צרכי מצה מעשיית סוכה, דסוכה רגילין להקדים לעשותה וזריזין מקדימין ממוצאי יום כיפור. ולפיכך אין בה טרדה בערב יו"ט, שכבר הכינה, אבל מצה נהוג כולי עלמא שלא לאפותה קודם ו' שעות כזמן שחיטה כדאיתא בטור (תנ"ח) ומשום כך איכא טרדה בערב פסח.

גמור אחר חצות בכל ערבי שבתות וערבי ימים טובים, כמו כן שייך שיהיו מקומות שיחמירו לנהוג גם בכל הימים ההם איסור מלאכה לפני חצות.

ומתרץ הגמרא, התם מן המנחה ולמעלה הוא דאסור, אבל סמוך למנחה, דהיינו קודם לכן לא, הכא מחצות. אי נמי התם סימן ברכה הוא דלא חזי, אבל שמותי לא משמתין ליה, הכא שמותי נמי משמתין ליה.

מתירוץ הגמרא חזינן זמן חצות זמן מנחה הוא בדיוק

כעת מבארת הגמרא זמני חצות המוזכר במשנתנו, והמנחה המוזכר בברייתא הינם בדווקא. חצות הוא חצי היום ממש, וישנם שני זמנים לאחר מכן המכונים זמני המנחה על שם הקרבת תמיד של בין הערבים. הזמן המוקדם ביותר שראוי להקרבת קרבן התמיד, דהיינו מחצי שעה אחרי חצות היום, נקרא מנחה גדולה, והזמן שהיו מקריבים בו בפועל את התמיד, שהוא בתשע וחצי שעות, נקרא מנחה קטנה.

מחלוקת הראשונים אם זמן מנחה הכונה מנחה גדולה או מנחה קטנה

ונחלקו הראשונים לגבי זמן מן המנחה ולמעלה שהוזכר לגבי עשיית

שיש כמה דעות שאפילו בערב פסח במשהו, וזה קשה ליזהר שלא ימצאו אף משהו חמץ בהחטים שלא יהיו מצומחים, וע"כ אופיין מקודם כדי שיתבטל החמץ.

צריך לערוך השלחן מבעוד יום

השלחן ערוך (או"ח תעב א בביאורו של המשנה ברורה) כתב, יהיה שלחנו ערוך מבעוד יום כדי שיהיה אפשר לו להתחיל הסדר תיכף משתחשך ולא ישתהה. מפני שמצוה למהר ולזרז לעשות הסדר תיכף משתחשך, כדי שלא יישנו התינוקות, כשידעו שלא ישתהה הרבה עד האכילה, וממילא ישאלו מה נשתנה וישיב להם ויקיים מה שכתוב והגדת לבנך ביום ההוא.

צריך להכין המרור והחרוסת בערב פסח מבעוד יום

עוד כתב השלחן ערוך (שם תעג ה) אלו ירקות שיוצא בהם ידי חובתו חזרת עולשין תמכא חרחבינא מרור, ועיקר המצוה בחזרת, ובמשנה ברורה (שם לו) כתב, הנה במדינותינו אין שאר המינים מצויים, וע"כ המרור הנהוג במדינתנו לאכול הוא תמכא (והוא חריי"ן), ויש ליזהר שלא לאכול אותו כשהוא שלם, שכמעט

נוהגים לעשות מצות מצוה בערב פסח אחר הצות

ונבאר ההלכות וההנהגות שצריך לעשות בערב פסח. השלחן ערוך (או"ח תנח א) כתב, נוהגים שלא ללוש מצת מצוה בערב פסח עד אחר שש שעות שהוא זמן הקרבת קרבן פסח, וכתב המשנה ברורה (שם א) דמשמע דאינו אלא מנהג, והמנהג נסמך משום דאיתקש אכילת מצה לקרבן פסח, דכתיב (דברים טז ב-ג) וזבחת פסח לה' אלוקיך וגו' שבעת ימים תאכל עליו מצות וגו', ואמרינן כמו ששחיטת הפסח היה אחר שש, כן עשיית מצות של מצוה אחר שש שעות, אבל מעצם הדין הוכיחו הפוסקים דאין לחוש לזה, דעיקר ההיקש נאמר לענין אכילת מצה בלילה הראשונה שיהא זהיר לאכול קודם חצות כמו הפסח שהוא נאכל עד חצות, אבל לא לענין אפיית המצה, וע"כ בדיעבד אם אפה המצה קודם שש ואפילו חודש או שני חדשים קודם פסח ועשאו לשם מצה כשר.

וכתב עוד (שם ג) שרוב ישראל אין נוהגין ליזהר אפילו במצת מצוה ללוש בערב פסח כי אם איזה מהם, וחפשתי באחרונים, ומצאתי בבגדי ישע טעם להליץ בעד המנהג, מפני

הוא סכנה ואין בו מצוה שמחמת חריפותו הוא מזיק גדול, ולכן צריך לפררו על ריב אייזי"ן ולהעמידו כך מגולה ואז מפיג חריפותו, והגר"א הנהיג שלא לפרר אותו קודם ביאתו מביהכ"נ כדי שלא יפיג הטעם דאז אינו יוצא בו, אלא יפרר אותו אחר ביאתו ויכסנו עד התחלת הסדר [וכשחל פסח בשבת יפרר אותו מבעוד יום, ויניח בכלי ויכסנו עד התחלת הסדר] ואז יפזר אותו על קערה, ועי"ז יפיג חריפותו.

המשנה ברורה (שם מב) כתב עוד, שהטעם שעיקר המצוה בחזרת, מפני שהוא זכר לשעבוד מצרים שהיה תחלתו רך ולבסוף קשה וכן הוא ג"כ טבע חזרת שתחלה מתוק וסופה מר, וכתבו האחרונים דאפילו הוא ביוקר קצת יותר משאר מרור ג"כ נכון להדר אחריו, אכן כתבו שבמין חזרת (היינו שאלאטי"ן) מצוי מאוד בימי פסח תולעים קטנים שאינם נכרים לחלושי עין.

גם לגבי חרוסת, מובא בספר ויגד משה (ד ו) בשם סידור יעב"ץ, שלכתחילה יכין החרוסת מבעוד יום כדי שלא יתעכב בעשייתו בתחילת הלילה.

היוצא לנו מכל הדברים האלו, שבערב פסח אנו טרודים בכל מצוות אלו, ולכן אסרו בה המלאכה, משא"כ בסוכות אין ענין לעשות סוכה ולקנות ד' מינים דוקא בערב סוכות כי אם להיפך, שאינא במהרי"ל (ריש הל' סוכות) מצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כיפור, דמצוה הבאה לידו אל יחמיצנה, וכן מספרים על הצדיקים שהיו מהדרים לקנות אתרוג לפני יום כיפור דייקא כדי שהדמעות שמורידים ביו"כ ירחצו את האתרוג שיהיה נקי ללא רבב.

להלכה איזה מלאכות אסור לעשות בערב פסח

ונבוא לסדר ההלכות איזה מלאכות אסור לעשות בערב פסח. השלחן ערוך (שם תסח א) פסק, העושה מלאכה בערב פסח מחצות ולמעלה, משמתין אותו. ואפילו לעשות בחנם אסור. וכתב המשנה ברורה (שם ה), לענין להסתפר ע"י עכו"ם אחר חצות הסכימו הרבה אחרונים להקל^א, אבל ע"י ישראל אסור אפילו בחנם משום דהיא מלאכה גמורה. ונטילת צפרנים אם שכח ליטול אותן קודם חצות יש להקל אפילו ע"י עצמו או ע"י אחר בחנם.

א. אך פעמים שיצא בהפסדו, ששמעתי על אחד ששכח להסתפר בערב פסח והלך לשער יפו להסתפר אצל ערבי וסיפר אותו עם הפאות ח"ו.

ישן שנתקלקל קצת, או בגדיו שנקרעו קצת רשאי לתקן ולתפורם לצורך יו"ט.

בערב שבת הקלו יותר

לגבי ערב שבת נפסק למעשה (שו"ע רנא א) העושה מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה, אינו רואה סימן ברכה, יש מפרשים מנחה גדולה ויש מפרשים מנחה קטנה, וכתב הרמ"א (שם ב) שמסתפרין כל היום אפילו מספר ישראל.

עוד כתב המשנה ברורה (שם ז), שכיבוס כליו הוא בכלל מלאכה גמורה ואסור. ומביא שם דכתבו האחרונים דכל מה שמוותר לעשות בחול המועד כגון דבר האבד או שעושה מעשה הדיוט ולא מעשה אומן ויש בו צורך המועד וכיו"ב משאר דברים המותרים בחולו של מועד כ"ש שמוותרים בערב פסח אחר חצות.

עוד כתב השלחן ערוך (שם ב) אבל מתקן הוא כליו ליום טוב וכתב המשנה ברורה (שם ח) דהיינו כלי

דברי אגדה

שהרמ"א בהלכות הפסח ג"כ מתחיל ב'ומנהג לקנות חייטין', לרמוז על חשיבות ענין המנהג.

וראיתי מובא בענין החשיבות של מנהגי ישראל שפעם הגיע נכד של הרה"ק רבי מנחם מנדל מזווארקא זי"ע אל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע. ביקש ממנו הרבי מבעלזא שיאמר לו דבר תורה מזקנו. סיפר הנכד שסבו פירש מה שכתוב בהגדה של פסח לפני 'והיא שעמדה' יכסה

מנהג ישראל תורה

אנו מתחילים את ימי הפסח בענינו של מנהג, וכמו שאמרנו לעיל שערב פסח מתחיל עם מנהג כדכתיב במשנה 'מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין', וכן ציין לי חתני הרה"ג ברוך לייפער שליט"א בשם הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א חבר הבד"ץ דעירנו,

בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל', ובהקדם מה שאמר לבאר כ"ק אאזמו"ר זי"ע למה אמר בעל ההגדה הנוסח 'ולבן בקש לעקור את הכל' ומדוע לא אמר להדיא שמלבד הזכרים בקש לעקור גם את הנקיבות, ואמר זקני ז"ל שנגלה לו בחלום דרמז יש לו בדבר שהנקיבות הם בבחינת 'הכל' כמו שאמרו חז"ל (יבמות סב:) כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה, הרי דבה תלוי הכל. וכן אמרו (בבא בתרא טז:) בת היתה לו לאברהם ובכל שמה, לרמז על הנ"ל, ובפרט בליל חג הפסח הנשים הם במעלת בחינת 'הכל', שהרי בזכות נשים צדקניות יצאו אבותינו ממצרים, ולכן הזכיר הנקבות בשם 'הכל'.

ולפי הדברים שאמרנו מובן המשך הדברים בהגדה; 'והיא שעמדה' קאי על החשיבות של מנהגי ישראל שזה הבחינה של 'ואל תיטוש תורת אמך' כדאמרן, ולכן ממשיכים ואומרים בהגדה בחשיבות של הנשים הצדקניות שהם בבחינת 'הכל' כדאמרן.

המצות ויקח הכוס, שפירושו יכסה הדאורייתא ויקח הדרבנן, והיא גופא, היא שעמדה לאבותינו ולנו בכל הדורות, השמירה במסירות נפש על כל מנהג ישראל, על כל קוצו של יוד, היא זו שעמדה לנו בכל תלאות הגלות הארוכה, והיא זו שהצילתנו שנוכל להתקיים כבשה אחת בין שבעים זאבים.

ליל הסדר דומז על מעלת מנהג ישראל על פי זה יבואר הפסוק 'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך' (משלי א ח), שוהגדת לבנך הוא הענין של 'שמע בני מוסר אביך' שעל האב מוטלת המצוה לספר לבנו את סיפור יציאת מצרים וכו', ומעלת מנהגי ישראל שלוקח לעצמו חשיבות מרובה מרומז במה שנאמר 'ואל תיטוש תורת אמך', היינו המנהגים שהם תורה, ובליל הסדר אנו מקיימים זה, גם הענין של והגדת לבנך וגם אנו מחשיבים את המנהגים.

הנשים זכותן רב בבחינת הכל

והנה אמרנו כי 'והיא שעמדה' מרמז על ענין המנהגים, ולפי זה אפשר לפרש ההמשך של ההגדה מה שאנו אומרים 'צא ולמד מה

ושמעתי פעם לבאר במה שנאמר (שם יג ה) ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה, שעבודת השם שלנו בחודש ניסן 'חודש האביב' שאנו עסוקים בענין 'לכם', הוא כמו עבודה של הימים הנוראים שמרומז ב'זאת', שהוא גימטריא של 'צום' 'קול' 'ממון', שהוא בחינת 'ותשובה ותפלה וצדקה' כידוע, וזה מה שנאמר ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה, שהעבודה של 'זאת' של הימים הנוראים אנו מקיימים 'בהחודש הזה לכם' בענינים הגשמיים.

ויש לומר שזה מה שאומר הבן הרשע 'מה העבודה הזאת לכם', שאינו מבין מה העבודה של הבחינה הנעלה של 'זאת' בענינים הגשמיים של 'לכם', והיינו שגם בעניינים הגשמיים יכולים לעבוד הש"ת בבחינת 'זאת' כדאמרן.

בחג הפסח אפשר לפעול מתוך אהבה כמו בימים הנוראים

שבת הגדול חל השנה ב"י ניסן כמו שהיה ביציאת מצרים, ובחידושי הרי"ם כתב שי' ניסן הוא כיום הכיפורים, שמטהר ומעמיד בחזרה ביושר כיום הכיפורים, לכן נקרא יום

ההכנה ליו"ט פסח הוא בעיקר בענינים גשמיים

הן דברנו אודות החשיבות של ההכנה לדבר מצוה, הנה בהכנות לחג הפסח אנו עוסקים ברובם בענינים גשמיים, נקיון הבית, בדיקת חמץ, הגעלת כלים ואפיית מצות, והגם שמבואר בספרים הק' שהענין של ביאור חמץ מרמז על ענין לבער את יצרנו הרע אך בכל זאת בעיקרם המה ענינים גשמיים, משא"כ ההכנה לימים הנוראים שאנו מכינים עצמנו בימי הרחמים והרצון של חודש אלול הוא עבודה של הכנה בעניני רוחניות, לעסוק בתשובה ומעשים טובים.

'החודש הזה לכם' היינו מצוה בעניני לכם ונראה לבאר הענין על פי מה שביארתי בסעודת ראש חודש ניסן השתא, על מה שנאמר (שמות יב ב) 'החדש הזה לכם' שהעבודה בחודש הזה הוא בעניני 'לכם', שהיא המצוה היחידה מדאורייתא בזמן הזה שאנו מקיימים באכילה דהיינו 'אכילת מצוה', וזה לא רק בענין 'הקום עשה' דהיינו לאכול המצה, אלא גם 'הסור מרע' היינו ביעור החמץ הוא גם באופן של 'לכם' והוא מה שאנו עוסקים בהכנות בענינים גשמיים כדאמרן.

כיפור יומא רבה, וכמו כן נקרא שבת הגדול. סעודת המפסקת. כל נדרי' ואני עדיין לא אכלתי

כל השומעים שעמדו מסביב לרבי בעת הבדיקה ואמירת 'כל חמירא' גיכחו לשמע הדברים, אז אמר להם הרבי מרוזין, אל תצחקו, האיש יודע מה שהוא אומר, הוא צודק, שכן מבואר בספרים הק', כי מה שניתן לפעול ע"י תשובה מיראה בימים הנוראים ניתן לפעול ביותר ע"י תשובה מאהבה בפסח.

התעוררות בענין להשכים לבית הכנסת הנה רבים הם הדברים שצריכים לעורר עליהם ואי אפשר לפורטם כי רבים הם והיום קצר והמלאכה מרובה וכו', ולכן נעורר על נקודה אחת בענין התפילה שבזה נכלל הרבה דברים.

לדאבוננו רבים הם האנשים המאחרים לבוא לתפילה ואינם יודעים כלל שיש הלכה בשלחן ערוך שצריכים לומר קרבנות, והוא בכלל מה שאמרו חז"ל (יומא פו:): 'עבר ושנה נעשה לו כהיתר' שהוא כבר רגיל בכך שאינו אומר קרבנות או שאומרם אחר התפילה בחפזון. ואולי יש לומר בדרך צחות 'עבר ושנה' מלשון שינה שאם הוא ישן

מספרים שיהודי כפרי הגיע לשהות במחיצתו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע בחג הפסח, היהודי הזה הלך ברגל מהכפר שגר שם עד לסאדיגורא בו התגורר אז הרה"ק מרוזין. מרוב עייפות כאשר הגיע לסאדיגורא עלה לבית המדרש ונשכב על ספסל ומיד נרדם.

בינתיים כל הקהל התפללו תפילת מנחה ומעריב עם הרבי, והכל יצאו לבתייהם כדי לבדוק את החמץ. גם הרה"ק מרוזין ניגש בדחילו ורחימו לבדוק את החמץ, כאשר סיים לבדוק בתוך ביתו, נכנס לבית המדרש לבדוק החמץ בעוד שהיהודי ישן שנת ישרים, משסיים הרבי לבדוק החל לומר בכוונה עצומה ובקול גדול את הנוסח של 'כל חמירא וחמיעא'.

קולו הנוקב של הרה"ק מרוזין העיר את האיש הכפרי משנתו, וכיון שהיה כ"כ עיף, התעורר בבהלה משנתו ודעתו היתה מבולבלת עליו, הוא מצא את עצמו בבית המדרש, שומע מילים שונות בקולי קולות, ואף רואה את הנר, ואז בפתע החל לזעוק, אוי ואבוי הקהל כבר אומרים

הסיבה שבבילי הסדר אין מדלגים כמו
בתפילה

והנה אם נתבונן בנפשנו מדוע
אין אנו רואים שיערכו הסדר באופן
כזה כמו שיש שעושים בתפילה,
לדלג על ורחץ וכרפס ולומר ההגדה
למחצה שליש ורביעי, וכמו שמבואר
במשנה ברורה (תעג סד) לגבי החיוב
של נשים באמירת הגדה, שיאמר
הבעל הבית בלשון שמבינים כדי
שיבינו הנשים, שהרי גם נשים
חייבות במצות הלילה ובאמירת
הגדה, ולכן החיוב גם על המשרתת
שתשב אצל השולחן ותשמע כל
ההגדה, ואם צריכות לצאת לחוץ
לבשל, עכ"פ מחויבת לשמוע
הקידוש, וכשיגיע לרבן גמליאל היה
אומר כל שלא אמר וכו' תכנסו
ותשמע, עד לאחר שתיית כוס ב',
שהרי מי שלא אמר ג' דברים הללו
לא יצא, ונוהגין שגם קוראין אותן
שתשמע סדר עשרה מכות שהביא
הקב"ה על מצרים, כדי להגיד להם
כמה נסים עשה הקב"ה בשביל
ישראל, והוא ג"כ יעשה כמו הנשים,
ואח"כ בשלחן עורך הוא ישלים ורחץ
וכרפס וישלים מה שחיסר במגיד.

ואם נתבונן מה החילוק, למה
בתפילה אנו רגילים שאנו מתפללים
באופן כזה, ובבילי הסדר אנחנו

מאחר ואינו קם בזמן לתפילה
'נעשה לו כהיתר' שאין צריכים לומר
קרבתות.

ההיתר לדלג בתפילה הוא רק כשנאנס
אמנם מרוב החפזון לתפילה
בציבור אזי שגם על פסוקי דזמרה
מוותרים ואומרים אותם למחצה
ולשליש ולרביעי, וכגון שאומרים רק
ברוך שאמר אשרי וישתבח כי הוא
ממהר להספיק שמו"ע בציבור, וזאת
צריך למודעי שמה שנאמר בשלחן
ערוך (או"ה נב א) שאפשר לדלג הוא
רק באופן שנאנס ובא בלית ברירה
מאחר, אבל וודאי שאין שום היתר
לעשות מזה קביעות.

ואומר מה שכתב שם המשנה
ברורה (שם א) שלכתחלה ראוי לבוא
לבית הכנסת בהשכמה כדי שלא
יצטרך לדלג, כי כתבו הספרים
שהמגיד הזהיר לבית יוסף לבוא
לבהכ"נ בהשכמה, כדי שיוכל
להתפלל כסדר ולא בדילוג, כי
העושה כן מהפך הצינורות, והרבה
אנשי מעשה נוהגים להתפלל כסדר
מטעם זה אפילו אם אחרו לבוא
לבהכ"נ. וכן היו נוהגים אצל חסידים
ואנשי מעשה שלא היה מדלגים
בתפילה, אלא היה מתפללים כסדר
מרישא עד גמירא.

הלכות קריאת שמע על המיטה. אלא שהאדם הרוצה לקום בבוקר צריך כבר להכין את עצמו לכך כשהולך לישון בזמן וכראוי.

הבה נתחזק כולנו בענין ההכנה לתפילה ולהגיע לכה"פ כמה דקות לפני התפילה, וכך יעלה תפילתנו לרחמים ולרצון, שאם התפילה יהיה כראוי וכנכון אזי ממילא כל היום שנמשך אח"כ יהיה ג"כ כראוי וכיאות.

השבת הזו מרמז על ההכנה לקראת ביאת המשיח

הנה ההפטרה של היום מסתיימת, 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא' (מלאכי ג כג), ונראה לומר לפי מה שכבר אמרנו ששבת זו היא ההכנה לימי הפסח הבא עלינו לטובה ולכן קורים בה מענין ההכנה לימות המשיח שהוא ע"י אליהו הנביא.

יעזור השי"ת שנזכה לחג כשר ושמח לאכול מן הזבחים והפסחים, ושנזכה שיבוא אליהו לבשרינו בביאת גוא"צ בב"א.

עושים בסדר הראוי והנכון, והאמת שהחילוק הוא בהכנה, שבלי הסדר שיש בה הכנה דרבה והרבה טרחות ויגיעות ברוח וגשם, לכן עושים אותו כפי הסדר בנחת ובאריכות ומבלי לדלג מאומה, מה שאינו כן בתפילה שאין אנו מכינים עצמנו לתפילה כראוי, ומהמיטה אנו רצים ישר לתוך התפילה, לכן התפילה הוא באופן של למחצה ולשליש ולרביע ובלי התעוררות.

השכמת הבוקר תלוי באופן זמן של השינה

איתא בשלחן ערוך (או"ח א א), יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר, וכתב הרמ"א (שם בסופו) גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב, ומיד שיעור משנתו, יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה.

ושמעתי מקשים הלא סימן זה הוא מהלכות השכמת הבוקר, ולמה כתב הרמ"א כאן לגבי ובשכבו על משכבו, שלכאורה אין זה מקומו והיו צריכים לכתוב הלכה זו אחרי

חג הפסח

ליל הסדר

אינו מאמין בזה אז הוא חסר, כי אינו עושה רצון בהשם יתברך להשפיע עלינו טובות. וזהו הרמז כהא לחמא עניא, כי ישראל במצרים היו בבחינה קטנה וזהו לחמא עניא. ועל זה רמזו חכמינו ז"ל (פסחים קטז). לחם עני, מה דרכו של עני בפרוסה, כי פרוסה הוא לשון חסרון, עכ"ד.

ונראה לומר לפי דבריו דכל הענין של ליל הסדר הוא להראות שאנו בנים, וכמו שאנחנו אמרים והגדת לבנך, וכאן הבן שואל, כנגד ארבעה בנים דברה תורה וכיוצ"ב. והתשובה על מה נשתנה היא שעבדים היינו, שבמצרים היינו בחינת עבדים שהיא בחינה קטנה, אולם ועתה ויוציאנו ד' אלוקינו, עכשיו אנו בבחינת בנים שהיא בחינה גדולה, כמו שנאמר בני בכורי ישראל (שמות ד כב), ולכן נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבזה הלילה יצאנו מבחינת קטנות אל בחינת גדלות להיות בנים למקום.

עבדים היינו לפרעה במצרים. בענין התשובה של עבדים היינו על הדי' קשיות, י"ל על פי דברי הקדושת לוי בביאור הא לחמא עניא די וכו'. שמבאר בזה מאמר חכמינו ז"ל (ב"ב י). בזמן שישראל עושין רצונו של מקום נקראין בנים וכשאינן עושין רצונו של מקום נקראין עבדים. לכאורה אינו מובן, כשאינן עושין רצונו של מקום חס ושלום הם רשעים ח"ו. והנראה, דהנה כשאדם מאמין באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא הוא אבינו ויש לו תענוג כשמשפיע טובות על עמו ישראל כאשר היכולת בידו לתת טובות לכל העולמות אז האדם אינו חסר כלום וכשיבקש מן הקדוש ברוך הוא לרחם על עמו בודאי הקדוש ברוך הוא ימלא רצונו. וזה הרמז בפסוק (דברים יח יג) תמים תהיה עם ה' אלהיך, כלומר אתה תהיה תמים בלתי חסר שום דבר כשתהיה עם ה' אלוקיך. אבל כשאדם

שפעם הלך להתרים את נדיבי העם
עבור בנין תלמוד תורה, וביקש
מעשיר אחד שינדב סך של עשרת
אלפים דולר שהיה אז סכום עצום
והלה לא הסכים כי אם ליתן סך
של שמונה מאות דולר, והיטיב
לסביר לאותו עשיר שמה שתורם
עבור התלמוד תורה אינו רק עבור
החמש מאות תלמידים הלומדים בו
כעת אלא גם על כל הדורות שיבואו
אח"כ מאותם התלמידים ג"כ יזדקף
לזכותו ונתרצה.

והם המה הדברים שאמרנו,
שהזכות של יציאת מצרים לא הוי
רק על הדור שהיה במצרים אלא
על כל הדורות, וזה הכוונה בכל דור
ודור חייב אדם לראות את עצמו
כאלו הוא יצא ממצרים, שהוא גם
חלק בהחשבון של יציאת מצרים.

בכל דור ודור חייב אדם לראות
את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים.
יש לומר על פי מה שמביא כ"ק
אא"ז מו"ר זי"ע בהקדמה להגש"פ
עזרת אבותינו, בשם הרה"ק בעל
ההפלאה זי"ע שהניסים ונפלאות
שהיו במצרים היו בזכות המצוות
שיקיימו בעתיד כל הדורות בסיפור
יציאת מצרים. ויש לומר לפי דבריו
שכשהקב"ה ראה את סבלות ישראל
במצרים ושהיו במ"ט שערי טומאה,
ראה גם את הסבל של כלל ישראל
במשך כל הדורות, ובכוח גאולת
מצרים הכניס הקב"ה גם כח לישראל
לעתיד שיוכלו לשרוד את כל הצרות
והייסורים בגלות המר.

ושמעתי פעם מדודתי הרבנית
תאומים תליט"א שסיפרה מאביה
כ"ק אא"ז מו"ר האדמו"ר הזקן זי"ע

שביבי אורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בעת אמירת ההגדה חג הפסח תשפ"א

שביעי של פסח

היה צריך לאחרים שיקחו את עצמותיו, ולכן משה רבינו לקחם, כי היה משבט לוי שהיה מהראשונים במעשה המכירה, (ראה רש"י בראשית מב כד) וכאן תקנו את מה שעשו ליוסף. וזו א"כ השייכות לקריעת ים סוף, שעל ידי זה זכו לקריעת ים סוף כיון שהיתה אהבה ואחווה בשלימות. וזהו מה שאמרו מה ראה וינס, ארונו של יוסף, שארונו של יוסף הראה את השלימות של כאיש אחד בלב אחד, משני האופנים, הן מצד הגדלות של יוסף עשה בשביל אחיו, והן מצד הגדלות של משה רבינו שעשה בשביל יוסף, ובזכות זה היה קריעת ים סוף, וזהו ענין של שביעי של פסח, שהרי זכו לכל זה בזכות שאחד עשה בשביל השני.

בזה הלילה ליל שביעי של פסח, כשכולם מצפים לישועה פרטית צריכים גם לחשוב על השני ולהתפלל גם בשביל חבירו, וכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה (ב"ק צב.).

כ"ק אא"ז מו"ר זי"ע אמר פעם בליל שביעי של פסח (שנת תש"ס) דבתחלת הפרשה של קריעת ים סוף כתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו וגו' (שמות יג ט). ולכאורה איזו שייכות יש לזה עם קריעת ים סוף. גם איתא (תנחומא ט.) הים ראה וינזק (תהלים קיד ג) מה ראה, ראה ארונו של יוסף. ויש להבין הקשר של יוסף לקריעת ים סוף.

והענין הוא דהנה מה שהאחים מכרו את יוסף היה עוול, ועד עתה יוסף עשה את חלקו להרבות אהבה ואחווה, שנתן לאחיו כל צרכם ונתן להם את ארץ גושן, והכל כדי להרבות אהבה ואחווה, אבל אצל האחים לא מצינו שעשו איזה דבר בשביל להרבות אהבה ואחווה, ואף שהיו דיבורים אבל לא מצינו שום פעולות שעשו.

ובזה יש לומר ויקח משה את עצמות יוסף, שיוסף תמיד היה המשפיע לכלל ישראל, אבל עכשיו

יעזור השי"ת שנזכה לכל הישועות רחמים וחסדים, ושנזכה קלי ואנוהו, בביאת גוא"צ בב"א.

מתוך השוה"ט ליל שביעי של פסח תשפ"א

הבית אברהם (שביעי של פסח) כתב לבאר ענין הדיבור בחג הפסח, שבמצרים מתוך שפל מצבם לא היה להם בחינת דיבור, רק קול פשוט, כמאמר הכתוב ויזעקו, ויצעקו, ויאנחו, בבחינת נאלמתי דומיה, שלא היו יכולים לומר דיבור ותפילה לפני הקב"ה, ואח"כ כשיצאו למדבר זכו לבחינת דיבור. ומרומז במה שאמר (שמות יד טו) מה תצעק אלי, בבחינת צעקה קול בלא דיבור, דבר אל בני ישראל ויסעו, ממדריגה למדריגה, עד קבלת התורה, שהגיעו לתכלית כוח המדבר.

בפסוקי דזמרא אנו אומרים 'ויברך דוד', 'ויברך דוד' מתחיל עם פסוקים מספר דברי הימים, ומסתיים בפסוקים מספר נחמי' (פרק ט ה-י), ובעצם הסיום של 'ויברך דוד', 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך' הוא באמצע פסוק, והמשך הפסוק הוא התחלת פרק הבא 'וכרות עמו הברית'.

בספרים הק' איתא שחג הפסח הוא לשון של 'פה סח', שאנו חוגגים בענינו של כח הדיבור, ענין זו מתחלת בליל התקדש החג שאנו מקיימים 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח', עד שביעי של פסח שאנו אומרים שירה.

אופן כתיבת השירה הוא בצורה של אריח על גבי לבינה, שיותר ממה שאמרו בשירה היה מונח בין השורות, דהיה בבחינת יותר מה שקראתי לפניך כתוב כאן, בחינה של אילו פינו מלא שירה כים, ולשונינו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, אין אנחנו מספיקים להודות.

היום טוב מתחיל 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח', שענינו ריבוי הגלוי על ההסתר, עד שמגיעים לשביעי של פסח, ששם רב ההסתר ממה שגלוי לפנינו.

בפסוק בנחמיה כתיב כהקדמה לקריעת ים סוף, אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כולם וצבא השמים לך משתחווים. ואח"כ מביא ענינו של קריעת ים סוף, אחרי ההקדמה שהקב"ה הוא יצר את כל הבריאה והוא מחיה אותה, אז מובן מאליו הנס של קריעת ים סוף.

כסידור עבודת השם (בעלזא) כתב על מה שאנו אומרים ותרא את עני אבותינו במצרים ואת זעקתם שמעת על ים סוף, שהענין שהכתוב אינו מזכיר את צעקת בני ישראל במצרים, רק את צעקתם על הים, כי בצעקתם על הים כתיב (שמות יד י) ויצעקו בני ישראל אל ה', והיינו שהתפללו אל השי"ת להושיעם מצערותם, וכמו שפירש רש"י (שם), תפשו אומנות אבותם (מכילתא פ"ב). באברהם הוא אומר, אל המקום אשר עמד שם (בראשית יט כז). ביצחק, לשוח בשדה (שם כד סג). ביעקב, ויפגע במקום (שם כח יא), ואילו בצעקת בני ישראל ממצרים כתיב (שמות ב כג) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה, ולא כתיב כאן

אל ה', כלומר שזעקו מתוך כובד העבודה, ולא זעקה של תפלה כמו בעמדם על הים, ששם צעקו כל בני ישראל בתפלה אל ה' כאמור. והגם שאמרנו בשבת הגדול בשם זקני הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שגם במצרים היה זעקתם על שאינם יכולים לעבוד ה' כראוי מרוב קושי השעבוד, ואמרנו דברים דומים בשם זקני הרה"ק מראפשיץ זי"ע שזעקתם היה על שכינתא בגלותא, אבל כנראה שלא היה באותה דרגה של תפלה שהיה על הים, שהלא אנו רואים שבמצרים כתיב ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה, שם משתמש הפסוק בשם אלוקים, ועל הים כתיב ויצעקו בני ישראל אל ה'.

חג הפסח הוא זמן, שעבודת היום הוא באופן של אהבת ה', בספר החינוך (מצוה תיח) כתב שנצטוינו לאהוב את המקום ברוך הוא, שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך (דברים ו ה). וענין המצוה שנחשב ונתבונן בפקודיו ופעולותיו עד שנשיגהו כפי יכולתנו ונתענג בהשגחתו בתכלית העונג. וזאת היא האהבה המיוחדת. וזה לשון הספרי, לפי שנאמר 'ואהבת', איני יודע כיצד אוהב אדם את המקום, תלמוד לומר והיו

בגלות מצרים, לא היה לנו יכולת להשתמש בכוח הדיבור כראוי כדאמרן, וכשמתבוננים בענין זו מתיישב האהבה להשי"ת בלבנו.

יעזור השי"ת שנוכל לעבוד השי"ת עם כוח הדיבור בין בתורה ותפלה ובין בשירה, ועל ידי זה נזכה להיות אוהבי ה' עדי נזכה לומר שיר חדש בביאת גוא"צ בב"א.

מתוך השוה"ט ליל שביעי של פסח תשפ"ב

הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. כלומר, שעם התבוננות בתורה תתישב האהבה בלב בהכרח.

ואפשר לומר לפי דבריו דבחג הפסח שכל ענינו הוא על כח קדושת הדיבור שניתנה לנו במתן תורה, אחרי שבכל ימי משך שהיותינו

באגליטען דער יו"ט

מאריך בקריאת שמע, ופנה אליהם הרה"ק מסקולען ואמר, מה הכוונה של אני ד' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים (במדבר טו מא), וביאר שכל התכלית של יציאת מצרים הוא להיות לכם לאלוקים. וביאר המרא דאתרא על פי עובדה זו הענין שאומרים אדיר במלוכה בסוף הגדה, שהרי כל תכלית יציאת מצרים הוא כדי להמליך עלינו את הבורא ית"ש, וא"כ שפיר אמרינן בסוף ההגדה את הפיוט אדיר במלוכה המדבר מגדלות

אדיר במלוכה. יש להתבונן מדוע אומרים בסוף ההגדה הפיוט אדיר במלוכה, ומה ענינו לחג הפסח. ושמעתי מפי הגאון רבי חיים וויס שליט"א מרא דאתרא דעירנו, בעת שמסר את שיעורו בימי חול המועד כאן בהיכל בית מדרשונו, שסיפר שכשלמד בישיבת צאנז בנתני', הגיע הרה"ק הנועם אליעזר מסקולען זצ"ל לקרית צאנז לכמה ימים, ובחורי הישיבה הגיע להשלים עבורו מנין לתפילות, ורבי חיים היה בתוכם. וכידוע שהרה"ק מסקולען היה

ורוממות הבורא, שלאחר שסיפרנו בלילה הזה את סיפור יציאת מצרים באנו לתכלית הנרצה והיא להמליך עלינו את הבורא ברוך הוא.

מתוך 'באגלייטען דער יום טוב' לפני אדיר במלוכה תשפ"א

בשפיכת נפשו לד', שעה זו היא בחינת יום טוב.

ויש לדייק בנוסח הברכה שאנו אומרים 'יגיענו', ולא כתיב שנזכה למועדים ולרגלים אחרים, ונראה לומר שיגיענו הוא מלשון נגיעה שצריכים להמשיך היום טוב עד ליום טוב הבא, והוי כאילו היום טוב הזה נוגע ביום טוב השני, וכמו שכ"ק אא"ז מו"ר זי"ע היה רגיל לעורר, לא לקרוא הסעודה בסוף המועד נעילת החג, אלא באגלייטען דער יום טוב, שמלווים את היום טוב ולוקחים איתנו הכוחות של היום טוב.

יעזור השי"ת שנזכה לקחת איתנו כוחות מהמצוות שקיימנו במשך הימים הנעלים האלו, ושהשי"ת יכונן את בית מקדשינו על מכונו ושם נעלה ונראה בביאת גוא"צ במהרה בימינו אמן.

מתוך 'באגלייטען דער יום טוב' תשפ"א

הר"י בר יקר (בפי' ההגדה ד"ה כן) פירש מה שאנו אומרים בהגדה, בנוסח הברכה של אשר גאלנו, יגיענו למועדים ולרגלים אחרים, ש'מועדים' הם שלשת הרגלים שבזמן הזה שאינם נקראים 'רגלים' אלא 'מועדים', לפי שאין עולים עתה לרגל, ו'רגלים' הם שלושת הרגלים שבזמן המקדש שעולים בהם לרגל, ותפילתינו היא, שאם עדיין לא הגיע זמן גאולתנו יזכנו ד' לראות 'מועדים' נוספים בעודנו בגלות, ועוד אנו מבקשים, שתגיע השעה שיקראו 'רגלים' ונזכה להיות שם בבית המקדש.

הבית אברהם (פסח) מבאר, מועדים מרמז על העיתים והזמנים שאיש יהודי פונה מכל עסקיו, ומיחד לבו ומוחו לעבודתו ית"ש, זה בתורה, וזה באמירת תהלים

וראה איך שנכנס לסוכה והתחיל למנות בקול איך שעברו כבר כל חודש אלול ימי הסליחות וראש השנה ויום הקדוש וכל ימי הסוכות ועדיין לא התחלנו לעשות תשובה.

וכעין זה אנו עושין במעמד זה לאחר שעברו כל ימי היום טוב פסח, ואנו מלאים בתשוקה וברצון להתחיל שוב את כל ימי היו"ט הקדוש, שבחשבנו את המעשים שעשינו בעסק כל המצוות אנו רואים שלא היו באופן הראוי ביותר בשלמות העשייה והלואי שנתחיל שוב ואז בודאי שהכל יהיה בתכלית השלמות.

אנו נוהגים להקפיד על חמץ שעבר עליו הפסח, וגם הקפידו על חמץ שנמכר לגוי, ורק אוכלים ממה שנטחן לאחר הפסח, ומילתא טעמא בעי על מה נהגו להקפיד כל כך בזה.

ואפשר לומר בהקדם מה שכבר דיברנו קודם הפסח בנוסח שאנו אומרים בשריפת חמץ שבמה שהיצר הרע רומז לחמץ, וכשם שאנו מבערין את החמץ בכל שהוא, כמו כן נבער את היצר מלבנו שלא ישאר ממנו משהו, ולכן אנו מקפידין שמאותו היצר הרע שהיה לנו קודם

הנה מה שאנו נוהגים במנהג 'באגלייטן דער יום טוב' אפשר לומר הכוונה בזה, שהנהגה לאחר שעבר עלינו שבוע של יו"ט מלא וגדוש, ובחשבנו את כל המצוות הנעלות שעברו עלינו, מצות אכילת מצה וסיפור יציאת מצרים וד' כוסות ואכילת מרור, והאדם בא לחשב חשבונו האיך עברו עליו כל אלו.

ובשבוע הבעל"ט הוא יומא הדילולא קדישא של הרה"ק מצאנז זי"ע (כ"ה ניסן), ומסופר שפעם היה שהושענא רבא היה ביום רביעי ושמיני עצרת ביום חמישי שמחת תורה ביום שישי ואח"כ שבת בראשית, והיה אחד מהנוסעים והמסתופפים בצל הרה"ק שבא לכל אלו הארבעה ימים, ובשבת בראשית לאחר סעודת הבוקר היה הוא יושב בבית המדרש, וכל ציבור החסידים הלכו לנוח מעמל העבודה בד' הימים הנעלים האלו בצל הקודש, והוא היה יושב והוגה בתורה.

והסדר היה שכדי להיכנס לסוכה היו צריכים לעבור דרך ביהמ"ד, ולפתע ראה את הרה"ק מצאנז עובר בביהמ"ד בדרכו לסוכה, ותיכף נשתומם מאוד אותו חסיד לראות מה יהיו מעשיו של הרה"ק בסוכה,

היצר הרע נוכל לעבדו בלב שלם ובטוב לב ביראה ובאהבה, ושנזכה לקחת עימנו מהאורות שנשפעו עלינו ביו"ט העבר, ואנו נכנסים לשבועות גדולים מאוד של ימי הספירה, וכמו שהתפללנו 'כן ה' אלוקינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים' וכו', ובסופם אנו מגיעים לחג קבלת התורה, ויה"ר שנזכה לגאולה השלמה בביאת משיח צדקינו בב"א.

הפסח לא ישאר מאום, ויאבד זכרו לגמרי, ואם רוצה היצר להתחדש עלינו עדיין עדיף הוא מאותו היצר שהיה קודם הפסח, כיון שמלך זקן וכסיל יש לו כוח רב יותר ממלך חדש. לכן אין אנו רוצים ביצר הרע שמכרו לגוי, אלא רוצים ביצר הרע שנטחן אחרי הפסח.

ויעזור השי"ת שנזכה ונוכל להישמר ממשוהו חמץ גם בכל השנה כולה, ובהניח ה' לנו מכוחו של

מתוך 'באגלייטן דער יום טוב' רעוא דרעוין שב"ק פרשת אחרי תשפ"ב

שב"ק פר' צו - שבת הגדול תשפ"ג

קידושא רבא בצפרא דשבתא

עולה, ואם יודע שנתחייב באיזה קרבן כגון עולה על ביטול מצות עשה או על הרהור הלב בלא תעשה וגו' יאמר פרשת הקרבן מיד שנתחייב בו וגו'.

היוצא לנו שאם היה כל אחד שעבר עבירה קורא את הפרשה השייכת לאותה החטא, ואם היתה נחשבת כאילו הקריב אותה קרבן, אזי היה אסור בעשיית מלאכה בכל אותו היום וכדברי התוס', אז היה כל אחד חושב בדעתו כמה פעמים אם לחטוא או לא.

יעזור השי"ת שנוכה לעבוד את השי"ת בשלימות, ולהקריב קרבן הפסח בביהמ"ק, בביאת גוא"צ בב"א.

הנה היום בדרשת שבת הגדול הזכרנו את דברי התוס' בפסחים (ג. ד"ה מקום שנהגו) בטעם למה נהגו איסור מלאכה בערב פסח, והוא משום שאז הוא זמן הקרבת קרבן פסח, ולכן אותו היום אסור בעשיית מלאכה.

ובריש שלחן ערוך (או"ח א ה) כתב, טוב לומר פרשת העקדה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם, ע"כ. ואנו איננו נוהגים לומר כל הפרשיות האלו רק פרק איזהו מקומן.

השלחן ערוך הרב (שם ט) מביא, וכמו שאמרו חכמים (מנחות קי.) על פסוק (ויקרא ז לז) זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת וגו', כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב

רעוא דרעוין

כלום רק נקודה פנימיות שנתן השי"ת, וע"י שממשיך הנקודה לעצמו ונעשה ח' הוא חמין, ע"ש, עכ"ל.

והיינו שאהרן ובניו לגודל מעלתם שהיה ברצונם לעבוד את השי"ת בתמימות לעשות רצונו בלב שלם, לא היה איכפת להם מה שלא נאמרה הציווי להם רק למשה רבינו, והיינו שהם היו מצויינים בנקודה שהאות ה' יתירה על האות ד', אבל לא היו מושפעים מנקודה יתירה עד שתיעשה ח' ונעשה חמין.

ונראה לומר לפי דבריו, דהנה בליל הפסח המצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, ובלעדיו חיוב זה יש עוד ענין לנהוג בכל מעשינו בדרך חירות, ובפשטות השייכות ביניהם שהוא לרמוז על ענין היציאה ממצרים שהיתה מעבדות לחירות, אלא שיש להוסיף בביאור למה יש בליל זה דווקא הרגשה יתירה של חירות.

ויתבאר בהקדם הנוסח שאומרים בכל יום קודם להנחת תפילין, 'והם ארבע פרשיות אלו וכו' שיש בהם יחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, ושזכור ניסים ונפלאות שעשה

ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה (ויקרא ח לו).

איתא במכילתא (בא פ"ג) דברו אל כל עדת ישראל, רבי ישמעאל אומר וכי שניהם מדברים היו, והלא כבר נאמר ואתה דבר אל בני ישראל לאמר, ומה תלמוד לומר דברו, אלא כשהיה משה מדבר היה אהרן מרכין אזנו לשמוע באימה, ומעלה עליו הכתוב כאלו שומע מפי הקדוש ברוך הוא, ע"כ.

והיינו 'ויעש אהרן ובניו וגו' אשר צוה ה' ביד משה', היינו כאילו היו שומעים את הציוויים מפי הקב"ה בעצמו.

וב"ק מרן אאמו"ר זי"ע אמר בביאור דברי המכילתא על פי מה שכתב בשפת אמת (תרלא) בשם הרב ז"ל (בעל התניא) בסידור, שפי כי מצה כמו שהיא בלי התנשאות שהוא חמין הגסות, שמנשא עצמו ועולה בנפחה וכו', וכן בזה"ק (פינחס) כי ההפרש בין חמין למצה הוא נקודה אחת שבין ה' לח' ע"ש, כי ה' היא הנקודה בתוך הד' המרומז לדלות, שיודע שאין לו

עמנו בהוציאנו ממצרים, ואשר לו הכוח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו'. והיינו שעל ידי הנחת תפילין המזכרת ענין יציאת מצרים, יש ביכולת האדם לבוא לאמונה שלימה בבורא ב"ה שהוא המנהיג את העולם ובלעדיו אין עוד, ואם כך בהנחת תפילין, על אחת כמה וכמה בליל יציאת מצרים, שעל ידי סיפור יציאת מצרים יכול האדם להגיע לידי הכרה נפלאה זו, וא"כ הרי הוא נעשה בן חורין לגמרי, ואינו עובד עוד למחשבות טפילות, אלא הוא בן חורין המאמין באמונה שלימה בבורא ב"ה.

וזה מה שאומרים בהגדה של פסח, עבדים היינו לפרעה במצרים, היינו שהיינו משועבדים לעניני העוה"ז המלא בגשמיות, ובבוא האדם בבוקר להתפלל תפילת שחרית והוא אין לעבודה אצל המעביד, והוא טרוד בעוד ענינים של עוה"ז, ראשית כל הוא מודיע בפיו שהוא עבד לכורא העולמים, ובלעדיו הוא בן חורים בכל עסקי העולם, וכמו כן בליל פסח האדם בא להכרה שהיה עבד לבחינת פרעה, אבל עכשיו אינו עבד אלא להקב"ה.

והנה בסעודת ר"ח ניסן אמרתי בדרך מליצה מה שאומרים בכל יום

בשחרית בסדר 'איזהו מקומן': 'הפסח אינו נאכל אלא בלילה, ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנויו, ואינו נאכל אלא צלי', ולמה חזר ד' פעמים לומר 'ואינו נאכל', אלא משום שבפסח אין הרבה מה לאכול מרוב חומרות וקפידות. ואח"כ אמר לי הגבאי הרב מרדכי שלמה רבינוביץ הי"ו שהראשי תיבות של ח'צות מ'נויו צ'לי עולה חמ"ץ, והיינו שבפסח אין אוכלים חמץ.

ובשהתבוננתי ברמז זה חשבתי לומר קצת באופן אחר, שכן לא נכתב במשנה מנויו אלא למנויו בלמ"ד, ולפי זה אפשר לומר הרמז, הראשי תיבות של ב'לילה ח'צות ל'מנויו צ'לי עולה בלח"ץ, והיינו שהפסח אינו נאכל בלחץ מחששות של חמץ ושרויה, אלא צריכים להתנהג בנחת ויעשה כל אשר יכול לעשות כדי להישמר מחשש חמץ והשי"ת יעזרהו.

ורגיל אני לומר רמז מה שאומרים בהגדה: 'ואת הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם' (שמות ג, ט), היינו שהלחץ בא מעצת היצר הרע, אבל יהודי שהוא מאמין בה' שיצילהו ממשוהו חמץ, אסור לו שיהא ח"ו בלחץ.

וענין זה של השעבוד לעולם הוא מפריע גדול לחינוך הבנים, משום שרוב הדברים שאין האדם עושה לילדיו הוא מפני שיחשוב מה יאמרו עליו חבריו כמה שעושה, ולכן בליל פסח בזמן שנעשה בן חורין יש ארבעה בנים שכנגדם דיברה תורה, ולכל אחד מהם יש אופן אחר של חינוך, וחייב האדם לחנך כל בן בדרכו שלו בלא מחשבות רעות שיפריעו בעד המצוה של והגדת לבנך, משום שהבנים הם של הקב"ה אלא שנתנם לנו לפיקדון שנחנכם לתורה באופן הראוי.

והיינו דתנן (אבות ו ב) 'שאינ לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה', והיינו כדאיתא בחז"ל (אבות ג ה) 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ', משום שאם מבין האדם שהקב"ה הוא מנהיג את העולם, שוב הוא בן חורין בכל שעבודי העולם.

ובתפילת נשמת אומרים, 'זה' ער הנה לא ינום ולא יישן, המעורר ישנים והמקיץ נרדמים, המשיח אלמים ומתיר אסורים, וסומך נופלים וזוקף כפופים והמפענח נעלמים וכו'. ויש לומר הרמז בזה ובמה

ומדרך בני האדם לחשוב חשבונות של מה יאמרו עליו הבריות, ושמעתי בשם הרב הגאון רבי יששכר פראנד שליט"א (מראשי ישיבת נר ישראל בולטימור) בדרך מליצה, שבחור בישיבה חושב תמיד מה יחשבו עליו אחרים הרואים אותו, ולכן הוא מתנהג בהתאם למחשבה זו, וכשגדל קצת הוא מתיישב בדעתו שאינו רוצה להתנהג לפי אלו הרואים אותו, אלא הוא יעשה מה שרוצה בלא חשבונות, וכשהוא גדל עוד מעט הוא משים לב שאף אדם בעולם אינו מסתכל ובודק אותו כלל, והלואי שיהא משהו שירצה לדעת מה הוא עושה, וזה יסוד גדול לדעת שאסור לאדם לחשב מה יאמרו עליו אחרים, אלא להתנהג לפי רצון השי"ת.

ובזה יתבאר הנוסח לליל הסדר 'עבדים היינו לפרעה במצרים', היינו שעכשיו הוא בן חורין ואינו מחשב כלל מה יחשבו עליו שאר בני האדם אשר בארץ, ולכן שפיר יש מצוה של 'והגדת לבנך', שרק באופן כזה יכול הוא לחנך את בניו כראוי בשלימות, שאם יהא משועבד כל היום לטלפון ולטרדות העולם הזה, איך יוכל לחנך את צאצאיו ביישוב הדעת באין מפריע.

שהוא כשר להולכי דרכים, לא חמה ולא צנה, ולפי דברינו יתבאר הכוונה, שכן 'כושרות' רמז לענין כוש"ר ותרגילים שהאדם מתרגל בהם כדי לבוא על ידיהם לתוצאה כל שהיא, והיינו אם רוצה האדם לענין 'מוציא אסירים', שיהא נעשה בן חורין בלא שעבוד של העולם עליו, יתרגל ויתאמן באמונה פשוטה בבורא העולמים, ועל ידי זה יזכה לחירות אמיתית.

ויעזור השי"ת שנזכה להינצל מכל המצרים והשעבודים של העולם הזה, ושנזכה ליו"ט כשר ושמח ולהינצל ממשוהו המזן, ולהקריב קרבן פסח בביהמ"ק, כביאת גוא"צ בב"א.

שאומרים תפילה זו בליל הפסח, והיינו 'המעורר ישנים והמקיץ נרדמים' רמז לתינוקות שמקיצים אותם כדי שישאלו את ה' קושיות, 'המשיח אלמים', שמקיימים סיפור יציאת מצרים והגדת לבנך, 'ומתיר אסורים', ובוה זוכה לבחינת בן חורין וביטול השעבוד, במה שבא להכרה שהשי"ת מנהיג את העולם, ואז ממילא זוכה לענין 'וסומך נופלים וזוקף כפופים', ובוה יזכה 'המפענח נעלמים' - היינו גאולתנו בהגלות אליהו הנביא.

ובתהלים (סח, ז) נאמר 'מוציא אסירים בכושרות', ופי' רש"י: 'הוציא את ישראל ממצרים בחדש

שמוחת הבר מצוה להב' יעקב ישראל ני"ז

בן ידידינו הר"ד יהושע פרקל הי"ז

יום חמישי אור לט' ניסן תשפ"ג

ובאמת היא הטעם האמיתית לשם השבת כך, משום שבני ישראל במצרים היו ערומים מן המצוות, כענין שנאמר 'ואת ערום ועריה' (יחזקאל טו, ז), ובי' בניסן לקחו קרבן פסח כהכנה להמצוות של דם פסח ודם מילה, יוצא א"כ שענין שבת

על דרך המליצה יש לומר בטעם מה שקורין לשבת זו 'שבת הגדול', שכן בחור הבר מצוה בשבת הקודמת היה עדיין פטור ממצוות, ושבת זו היא הראשונה שבה הוא נתחייב במצוות, ולכן שפיר נקרא שמה 'שבת הגדול'.

רוח זו וצריך לבוא להכרה בעבודת ה' כענין 'מעמו וראו כי טוב ה' (תהלים לד, ט), וכעין זה ממש היה ביציאת בני ישראל ממצרים, שלאחר שהוציאת ממצרים נטל מהם את כל ההשגות שזכו להם בעת היציאה, והחלו למנות מ"ט ימי ספירה עד למתן תורה, להשלים נפשם להיותם מוכנים לקבל את התורה על אף שפלותם במצרים.

יעזור השי"ת שבחור הבר מצוה יעלה מעלה מעלה על כמתי התורה והחסידות לגדול בתורה ויראת שמים, ויה"ר שירווי ההורים ומשפחתם לראות ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת ותענוג דקדושה, עדי נוכח לביאת גוא"צ בב"א.

הגדול מורה על ענין המצוות לאחר שהיו פטורים שקבלו.

והנה במכת בכורות ניצלו בני ישראל על ידי מה שפסח ה' על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים, וכתב רש"י (שמות יב, יא) שהקרבן פסח קרוי בדרך דילוג וקפיצה, והיינו שהשי"ת הרים את בני ישראל ממו"ט שערי טומאה והוציאתם ממצרים בדרך קפיצה על המדריות.

ובאמת כך נעשה בכל בחור שנעשה בר מצוה, דאיתא בספרים הק' שבחור בזמן שנעשה בר מצוה נכנסת בו רוח טהרה ביחד עם היצר הטוב, אלא שאח"כ מסתלקת ממנו

